

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

МАТЕРІАЛИ
студентської наукової конференції
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

5-8 квітня 2022 року

Чернівці
Чернівецький національний університет

2022

*Друкується за ухвалою Вченої ради
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича*

Матеріали студентської наукової конференції Чернівецького національного університету (5–8 квітня 2022 року). Філологічний факультет. – Чернівці: Чернівецьк. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 260 с.

До збірника увійшли матеріали студентів філологічного факультету, підготовлені до щорічної студентської наукової конференції університету.

Молоді автори роблять спробу знайти підхід до висвітлення й обґрунтування певних наукових питань, подати своє бачення проблем.

© Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, 2022

Наталія Унгурян

Науковий керівник – доц. Гуцуляк Т. Є.

Прикметники з образним компонентом значення в мові творів Василя Барки

Василь Очерет (Барка) – це один із найяскравіших представників Нью-Йоркської групи українських письменників, який, за словами В. Крикуненка, став «патріархом української поезії в діаспорі». Різнобічні дослідження творчого доробку Василя Барки належать до актуальних завдань сучасного українського мовознавства в контексті опису вагомої ролі мовотворчості письменника в розвитку лексико-семантичної системи української мови. Василь Барка «увійшов в історію сучасної літератури й мови як сміливий експериментатор не лише в галузі розширення ідейно-тематичного спектру творів, а й у царині оригінального образотворення та авторської лексичної номінації» [1, с. 38]. М. Жулинський зазначає, що мовна палітра творів Василя Барки «надзвичайно широка, різнобарвна, «нароцувана» власними словотворами, мовно експериментальна і складна для сприйняття», письменник «принципово творить лише українською мовою, бо вважає свою творчість необхідною українській людині, насильно відстороненій від поглядів і філософських систем, вироблених в Україні впродовж багатьох століть, та від набутків європейської цивілізації» [2]. Мова поетичних і прозових творів Василя Барки відображає своєрідне, неповторне авторське світосприйняття, закорінене у фольклорну образність, релігійні мотиви, різні літературні та усні традиції (див. праці М. Вовк, Т. Голованя, В. Пушко, Б. Рубчака, Т. Салиги, Ю. Шереха та ін.).

До виразних ознак мовостилію письменника належить використання різнотипних лексичних одиниць – семантичних та морфологічних дериватів, – що відображають асоціативно-образне сприйняття певних елементів дійсності. Зокрема, прикметну особливість індивідуально-авторської манери Василя Барки становить використання й творення образних похідних прикметників, сформованих на базі образних мотиваційних відношень, що реалізуються через встановлення у свідомості мовців асоціативних зв'язків метафоричного чи метонімічного типу. Використання образних прикметників виразно простежуємо в прозових творах письменника – повісті «Жовтий князь» та в

романі «Рай». Для називання зовнішніх ознак осіб та предметів Василь Барка вдало послуговується вже закріпленими в українській мові образними дериватами, а також творить нові індивідуально-авторські прикметники, спираючись на традиційні словотвірні моделі й типи. Прикметникові інновації належать до простих суфіксальних утворень (*дротяні нерви, пляшаний приятель, щурячі вусики, лопатчаста борода, пасмовиті потьокки*) та до композитів (*камінно-повільні речення, свічнувато-збілілий вираз, чорнокинджальні вуса*).

Творення простих образних прикметників найчастіше відбувається на базі іменникових основ за допомогою суфіксів *-ан-, -аст-(-част-), -ач-, -овит-, -уват-* та ін. Деривати, утворені за моделлю „основа іменника + *-уват-*”, становлять найчисельнішу групу й відображають потенційні можливості української мови в утворенні слів такого типу. Наприклад, у Василя Барки фіксуємо: *колоск-уват-ий* ‘який має колір колоска; світло-жовтий’ ← *колосок*: – *Чи не Андрійком зветь? – раптом прогриміло низько з-під колоскуватого кольору вусів...* (Жовтий князь, с. 42); *льон-куват-ий* ‘подібний світлим кольором на волокна льону’ ← *льон*: *Білявець, мов льонкуватий, але очі стемна карі...* (Жовтий князь, с. 34); *окун-юват-ий* ‘з великими очима, в окулярах, подібний до голови окуня’ ← *окунь*: ... *біжать поблиски в окунюватих чоловічках кароокого, крізь масивні ...скельця окулярів* (Жовтий князь, с. 9); *пляшк-уват-ий* ‘випуклий і звужений доверху’ ← *пляшка*: *чоботи з пляшкуватими халявами ...* (Рай, с. 58).

Отже, мовотворчість Василя Барки засвідчує активні пошуки нових лексичних одиниць, вміння письменника тонко відчувати потенційні можливості української мови й вдало використовувати їх для вербалізації авторського світосприйняття.

Список літератури

1. Адах Н. Словотворчість Василя Барки. *Дивослово*. 2013. № 6. С. 38–42.
2. Жулинський М. Василь Барка – культуролог і літописець доли українського народу. URL: <http://www.etnolog.org.ua/vyd/nartv/2003> (дата звернення: 27.03.2022).